

Podlistak „Žene, mir, bezbednost“ jun 2013.

Poštovane čitateljke i čitaoci, objavljivanjem ovog feljtona želimo da donesemo boljem informisanju o dokumentima UN o bezbednosti, demilitarizaciji, većem uticaju žena na rešavanje postkonfliktnih problema, pre svega u Srbiji, ali i na zapadnom Balkanu. Nadamo se da će Podlistak čitati one i oni koji se interesuju za preispitivanje tradicionalnog koncepta nacionalne bezbednosti, reformu sektora bezbednosti, rodnu dimenziju bezbednosti, bezbednosne integracije i feminističko-antimilitaristički koncept bezbednosti. Solidarnost i uzajamna podrška su za Žene u crnom koncept i praksa ljudske bezbednosti koja se ne zasniva na moći oružja, već na širenju vrednosti pravde, feminizma, antifašizma, antimilitarizma, poštovanja ljudskih i prava, interkulturalnosti... Očekujemo vaše priloge o ovim pitanjima. Podlistak izlazi mesečno na srpskom i engleskom jeziku. U elektronskom formatu je dostupan na internet stranicama www.zeneucrnom.org

Uredništvo

Sadržaj

Žene u crnom i Rezolucija 1325

Rad Ženskog suda	3
------------------	---

Aktivnosti Žena u crnom na demilitarizaciji bezbednosti

Skrhutih duša i umornih tela	3
Izgledalo je kao da spavaju	5
Testiranje savesti	6
Vojska stvara armiju siromašnih	7
Bombone mudrosti	8
Političari protiv zakonodavaca	10
Izigravanje pravde	10
Ilegalan abortus – legalna smrt žene	11
Split Pride sa osmehom	11
Sutkinja svakog dana prelazi granicu	12
Vrhunac jugoslovenske filozofije	13
Patrioti pale ambasade	14

Iskustva drugih

Doživotna za Hag	15
Nema nevinih	18
Spomenik dezerteru, negde u Vojvodini	19
Silovanje je sredstvo rata	21

Žene u crnom i Rezolucija 1325

Rad Ženskog suda

U Ljubljani, Slovenija održan je od 21. do 23. juna sastanak Organizacionog odbora Ženskog suda – feministički pristup pravdi (OO ŽS). Sastanku su pristustvovala članice OO ŽS iz svih država bivše Jugoslavije: Jovana Mihajlović (Ženski lobi Ljubljana), Rada Borić (Centar za ženske studije, Zagreb), Nela Pamuković (Centar za žene žrtve rata, Zagreb), Mara Radovanović (Lara, Bijeljina), Munira Subašić i Kada Hotić (Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa), Ljupka Kovačević (Anima, Kotor), Savka Todorovska (Savet za rodnu ravnopravnost, Skopje), Igbale Rogova (Igballe), Violca Krasnići (Violca Krasniqi) i Nora Ahmetaj iz Ženske mreže Kosova, Daša Duhaček (Ženske studije, Beograd), Staša Zajović (Žene u crnom, Beograd), kao i ekspertkinje Marijana Senjak (Zagreb), Gorana Mlinarević (BiH), Svetlana Slapšak, sociološkinja. Na sastanku je odlučeno da se Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa uključi u Organizacioni odbor umesto NVO Žene ženama (Sarajevo). Prezentovani su izveštaji o radu na organizovanju ŽS od sastanka u februaru, izazovima identifikacije potencijalnih svedokinja za ŽS. Dogovoren je rad u narednom periodu.

Aktivnosti Žena u crnom na demilitarizaciji bezbednosti

Skrhutih duša i umornih tela

Nakon komemoracije u Prijedoru poslednjeg dana maja uputile smo se ka Zvorniku. Bilo je reči da ćemo spavati kod Suvade u Đulićima. Ona živi sama kao i većina tamošnjih žena jer su im muževi ubijeni. U hladno predvečerje stižemo kod Suvade, kombi staje iznad njene kuće.

Očekivala sam da ću videti stariju ženu, iz dvorišta nam maše mlada lepa žena. Kada smo se pozdravljale prepoznala sam je, videle smo se kod Žena u crnom u Beogradu i na sastancima Mreže. Susret sa Suvadom sam doživela kao susret sa sestrom koju nisam duže videla.

Suvada, velikog srca otvorenog za sve dobronamerne ljude, tople duše i milog lika, jednom rečju anđeo. U kući i oko kuće sve je sređeno i besprekorno čisto. Suvada ima dve udate ćerke, unučice i sina studenta koji nikad nije upoznao svog oca, jer su ga zlikovci odveli i ubili kad je dečak bio sasvim mali. Pored Suvadine kuće su kuće njenih jetrva koje su takođe same. Zlikovci su ubili Suvadino muža, četiri devera, svekra i dva sina od devera. Osmoricu muškaraca iz uže porodice.

Svanulo je jutro 1. juna praćeno sitnom sumornom kišom. Krećemo sa Suvadom na marš „stazom smrti“ do sekundarne grobnice „Crni vrh“. Ljudi su pristizali u koloni. Kiša se smenjivala sa

suncem kao život i smrt nedužnih ljudi koji su mučeni i poubijani samo zato što su druge veroispovesti i drugačijih imena od zločinaca.

Stigli smo do školsko-tehničkog centra, gde je 700 ljudi nagurano u halu. Kažu da su počeli pucati zidovi hale od pritiska tela. Položile smo venac uz halu koja je pod srpskim patrolatom i jedva su je otvorili zbog komemoracije. Neverovatan prizor. Na zidovima hale gde su ljudi mučeni su posterili sa golim ženama.

Na putu ka grobnici „Crni vrh“ smenjivala su se osećanja tuge, sramote i ponosa. Tuge, zbog nesrećne sudbine ubijenih nedužnih ljudi. Sramote, zato što sam pripadnica naroda kome pripadaju i zločinci. Ponosna, što osećam saosećanje prema ljudima koji su izgubili živote te kobne 1992. godine.

U grobnici dugačkoj 40 i dubokoj četiri metra je bilo 500 ubijenih. Nakon 16 godina u toj grobnici su pronađeni ostaci ubijenih ljudi, među kojima i muž naše prijateljice Suvade.

Nakon komemoracije smo krenule u Gornju Kalesiju gde će biti ukopano jedanaest tela. Žena u koloni je pričala kako su u Bijelom Potoku odvajali muškarce i mlade žene bez dece i gurali ih u kamion. Videvši to, jedna žena je svoje petogodišnje dete gurnula jednoj mladoj ženi da bi je zaštitila. Taj dečak sada živi u Đulićima. To su počele da rade i druge žene sa dvoje i više dece. Međutim, neko iz paravojnih formacija je to primetio pa su počeli da pitaju decu ko su im majke. Mlade žene bez dece su odvodili u logore i tamo ih seksualno zlostavljali, ponižavali i ubijali.

Sredinom juna će se otvoriti nova masovna grobnica i žene koje još nisu pronašle svoje najbliže nadaju se da će ih tada pronaći. Te žene skrhanih duša i umornih tela, traženjem svojih najmilijih, imaju samo jedan cilj - da ih pronađu i sahrane.

Milka Rosić je izveštaj priredila nakon razgovora sa Džanom, Ljiljom, Marijom, Natašom, Stašom, Goranom i Vladom koji su takođe bili u Zvorniku.

Izgledalo je kao da spavaju

U Specijalnom sudu u Beogradu od 3. do 7. juna nastavljen je dokazni postupak za zločine na Kosovu. Tužilaštvo za ratne zločine Srbije tereti 13 pripadnika "Šakala", rezervnog sastava policije i TO da su odgovorni za ubistva više od 100 albanskih civila 1999. Precizirana optužnica iz decembra prošle godine godine okrivljenima stavlja na teret ubistva u selima Ćuška/Qushkë, Ljubenić/Lybeniq, Pavljan/Pavlan i Zahać/Zahac (opština Peć/Peje), aprila i maja 1999. Očevici su svedočili video konferencijskom vezom iz suda EULEX-a u Prištini.

Svedok Alji Nikči (Ali Nikchi) ispričao je: „Dana 14. maja 1999. godine nalazio sam se u selu Zahać. Okupili su nas, pucali, pljačkali i palili kuće. Meni su ubili sina, ali ne tog dana. Mi smo oštećeni materijalno, fizički i psihički. Ne bih voleo nikog nevinog da okrivim. Rekli su nam da krenemo ka Peći. Onda su nas razdvojili i rekli da idemo za Crnu Goru. Kada su nas vratili, mi smo u jednom kanalu prema selu Ćuška videli 18 leševa. U tom kanalu je ubijeno 18 ljudi. Jedan čovek je tu video leševe svoja dva sina. Kukao je, a oni su izgledali kao da spavaju. Moj brat i njegova žena su ubijeni u svojoj kući i zapaljeni. Moj sin je ubijen 10. juna sa još tri lica u selu Pavljan.“

Svedok Nezir Kastrati kaže da je 14. maja 1999. godine bio u selu Zahać „kada su oni naišli iz nekoliko pravaca. Izveli su nas na drum. Tražili su nam lična dokumenta, novac i nakit i sve su uzeli. Tada su ubili neke ljude u jednoj mahali. Ja sam se krio u žbunu. Neću da govorim o onome što nisam video. Iz kolone su izveli devojkju, Esmu Demaku i ona ni do dan danas nije pronađena. Mnogo su kuća tog dana zapalili. Moju ćerku su ubili 10. juna u selu Pavljan. I moja supruga je tada ubijena.“ Šaban Kastrati (Shaban) je ispričao: „Dana 14. maja 1999. godine u moje selo Zahać sa istočne i zapadne strane su ušle srpske snage, one su pucale i palile. Isterali su nas iz naše kuće. To su bili „Šakali“ koje je doveo „Mrtvi“. Bilo je svih vrsta uniformi. Oni su tog dana u Ćuški ubili 45 ljudi. U Pavljanu je ubijeno oko 12, a u Zahaću 19. Sve su kuće zapalili. Ja sam video leševe ljudi u jednom kanalu.“

I Ismet Avdijaj je 14. maja 1999. godine bio u selu Zahać, kada su ih usmerili u koloni u pravcu Peći. „Rekli da idemo za Albaniju. Onda su nam rekli da se vratimo kućama. U Zahaću smo u jednom kanalu videli leševe ubijenih. Neki su ljudi vrištali, neki padali u nesvest. Čuo sam da su oteli jednu devojkju po imenu Esma Demaku i o njoj se sudbini do dan danas ništa ne zna. Tog dana su nam tražili novac i ja sam im dao sve što sam imao. Oni su pucali i palili kuće.“

Tanja Nikči (Nikchi) je 14. maja 1999. godine sa suprugom ušla u njihovu kuću koja je zapaljena, a po zidovima su bile rupe od metka. „Tu su bili i ostaci mrtvih ljudi. Moj suprug i njegov brat od strica su pokupili ostatke izgorelih tela i sakrili ih u neko bure do kraja rata, kada smo ih sahranili. Mi smo tog dana morali da im damo novac i zlato i sve. Tog dana kada su nas isterali iz naših kuća na putu je jedan vojnik hteo da zakolje tele.“

Fazlije Hiseni (Hyseni) svedoči: „Dana 14. maja 1999. godine u selu Zahać su nas naterali u jednu kolonu. Na kraju sela su oteli mog sina. Naredili su mu da izađe iz kolone, uveli ga u autobus i tu su ga ubili. Ostalima su naredili da idu u Albaniju. Onda su nam rekli da se vratimo. Izdvojili su 17 mladih ljudi, čuli smo vrisak, pa rafale. Kasnije smo ih sve našli mrtve u kanalu. Ne daj bože da neka majka to doživi. Uzela sam telo svoga sina, ali tada je pucao jedan Srbin. To je poslednji put da sam videla sina. Kostu mu još nisam našla. Plačem već 14 godina. Toga dana šestorica iz naše porodice su ubijena. Moja je želja kao majke da saznam gde su posmrtni ostaci mog sina. Petorica

su pronađena, ali ne i moj sin. Tog dana su nam zapalili kuće, uzeli su nam novac i zlato i lična dokumenta. Nemam reči kojim bih vam mogla opisati kako su se oni ponašali prema nama.”

Avdulj Hiseni (Abdul Hyseni) opisuje: „Dana 14. maja 1999. godine sam bio u svojoj kući u selu Zahać. Ujutru smo čuli ofanzivu iz pravca Čuške. Vidosav Stevanović je pio kafu u mojoj kući. Rekao je da ne brinemo, da će on garantovati za nas. Onda su nas isterali iz kuća. Slaviša Kastratović je sa automatom tražio novac, zlato, lična dokumenta ili će nas sve ubiti, tako je pretio. Deca su plakala, žene su vrištale. U Pavljanu su iz kolone izdvojili 18 mladića. Na putu za Čušku oteli su Esmu Demaku. Mi o njoj ništa ne znamo ni dan danas. Kada su nam rekli da se vratimo kućama, mi smo u kanalu pronašli tela ubijenih ljudi. Tu je ubijen i moj sin jedina. Onda je neko na nas pucao i mi smo pobjegli. Sutradan u tom kanalu više nije bilo tela naše dece. Oni su tog dana u Čuški, Pavljanu i Zahaću ubili oko 70 ljudi.”

Selvet Selmanaj kaže da se 14. maja 1999. godine mnogo toga desilo u njenom dvorištu u selu Pavljan: „Ujutru su nas isterali iz kuća, odveli su moga muža. Onda se dvorište napunilo uniformisanim ljudima. Počeli su da nas maltretiraju, pucali su da nas zaplaše, tražili su da im damo novac i zlato. Mog muža i ostale muškarce su uveli u jednu kuću. Nama su rekli da sa decom idemo u Albaniju. Onda smo čuli pucnje. Zapalili su šest kuća odjednom. Kuće su gorele, a mi nismo imali gde da odemo. Svi smo opljačkani na poljani. Nismo imali gde da se vratimo. Za ubistvo mog muža ne postoji nadoknada. Negov se život ničim ne može vratiti.”

Salji Nikči (Nikchi) je takođe 14. maja 1999. godine bio u kući u selu Zahać sa ocem i Haljitom Gašijem (Halit Gashi): „Ušle su srpske snage. Ja sam pobjegao. U kući je ostala moja porodica. Kada sam se vratio, kuća je gorela. Video sam da su ljudi ubijeni i zapaljeni. Mi smo ih sahranili. Toga dana su mi ubijeni otac, majka, sestra i sestra od strica. Vojnici su došli u selo da bi nas ubili kao što su nas i ubili.”

Miloš Urošević

Testiranje savesti

Međunarodni Dan ponosa LGBT osoba obeležen je 27. juna u 12 časova na Trgu Republike u Beogradu pod sloganom “Zona slobodna od mržnje”. Ovu akciju zajednički su organizovale Žene u crnom, Gej strejt alijansa, IDAHO Beograd, Gej lezbejski info centar, Asocijacija “Duga”, Siguran puls mladih, Novosadska lezbejska organizacija, uz aktiviste/kinje drugih nevladinih organizacija.

Skupu oko 150 učesnika su između ostalih prisustvovali zamenica zaštitnika građana Srbije Tamara Lukšić Orlandić, spisateljica Biljana Srbljanović, prva trans osoba u Srbiji koja je govorila o svom životu u dokumentarnom filmu “Ja kad sam bio klinac, bila sam klinka” Gordana Mitrović, predstavnici međunarodnih organizacija.

Okupljeni su od Trga Republike prošetali Knez Mihailovom i Zmaj Jovinom ulicom do stepeništa na Obilićevom vencu, gde je 17. septembra 2009. pretučen francuski državljanin Bris Taton (Brice Taton), koji je 12 dana kasnije preminuo zbog povreda. Tatona su u atmosferi mržnje i tenzija pred najavljenju Paradu ponosa pretukli ultra desničarski huligani. Grupa je stajanjem u tišini na mestu gde je ubijen Taton poručila da se protivi mržnji i netoleranciji prema svim manjinskim grupama u Srbiji.

Učesnici šetnje su nosili veliki transparent na kome je pisalo "Zona slobodna od mržnje" i zastave duginih boja. Mnogi građani su pozdravljali kolonu.

„U borbu protiv nasilja i mržnje mora se uključiti široki društveni front“, smatra Staša Zajović, aktivistkinja Žena u crnom. „Ne može da se pravi hijerarhija u vrstama opresije koje trpe manjinske grupe. Mi se pridržavamo antifashičkog mota da je solidarnost ne samo naše uverenje i naša obaveza nego i pragmatična politika. Da pružanje solidarnosti i uzajamne podrške znači da mi ulažemo u drugačiju političku kulturu u kojoj kad dođu po nas – a mnogo puta su došli – onda će imati ko da nas zaštiti i govori u naše ime“, kaže Zajović.

Žene u crnom su među onim NVO koje su 27. juna dale podršku smeni ministra obrazovanja Srbije. "Obrazovni sistem koji je ogrezao u mitu, korupciji, bahatosti i nepotizmu, negativno se odražava na sve nas. Pored toga, analize udžbenika ukazuju na visoki stepen homofobičnog sadržaja, a istopolna orijentacija se i dalje izjednačava sa bolešću, pedofilijom i zoofilijom", navodi se u zajedničkom saopštenju NVO.

Vojska stvara armiju siromašnih

U okviru globalne akcije protiv militarizma koju organizuje Međunarodna mreža akcije protiv malokalibarskog oružja i lakog naoružanja (IANSA) i akcije "Hrana, ne oružje", Žene u crnom će održati protest na beogradskom Trgu Republike 12. juna u 15 i 30 h, saopšteno je 11. juna.

„Razarujući efekat današnjeg militarizma u Srbiji potiče iz monstruoze logike kapitalista i militarista na vlasti - ima novaca za šest borbenih aviona MIG29 M2, a nema novca za plate, lečenje i obrazovanje. Vlada Srbije kupuje šest borbenih aviona koji će koštati oko 124 miliona evra. Cinizam političke elite u ovoj kupovini ogleda se i u tome što istovremeno planira uštedu od oko 170 miliona evra u budžetu tako što će zaposlene i penzionere, dakle, direktno trećinu stanovništva Srbije, držati na najavljenim "zamrznutim primanjima". Izdacima za vojsku će se obezbeđivati vazdušni prostor nad Srbijom ne znamo od koga, ali znamo da sigurno obezbeđuju kontejnersku ishranu stanovništvu“, kaže se u saopštenju.

„Podsećamo i da mere štednje, po preporuci Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) čiji je dosadašnji jedini učinak osiromašenje polovine planete, pogađaju pre svega zdravstvo i obrazovanje. Time će ova dva ključna sektora u društvu nuditi sve lošije usluge, a istovremeno će se, otpuštanjem radnica i radnika iz javnog sektora povećati ionako visok broj nezaposlenih. Tačnije - posledica militarizma danas u Srbiji je pre svega stvaranje armije gladnih, bolesnih i neobrazovanih. Tako je vlast u Srbiji, shodno svojoj militarizovanoj svesti, našla novog neprijatelja i ključnog krivca za loše stanje u Srbiji - zaposlene u javnom sektoru. Preti otpuštanjem i oduzimanjem „privilegija“ javnom sektoru i njegovim svođenjem na isti ropski isti položaj koji imaju zaposleni u privatnom sektoru, bez zaštite radnih prava. Žene u crnom smatraju nužnim da se tradicionalni, militaristički koncept bezbednosti, koji resurse društva nemilice troši na manjinu, vojsku, direktno ili indirektno, zameni humanim konceptom bezbednosti koji unapređuje uslove života građanki i građana Srbije, regije i globalno“, zaključuje se u saopštenju Žena u crnom.

Bombone mudrosti

Antimilitarističke akcije su raznovrsne i brojne, a našem regionu neophodne. To što se one ne promovišu, ne znači da nemaju istorijat. Njihov značaj je tim veći ukoliko se radi o post-konfliktnim društvima, piše povodom ovih akcija aktivistkinja Žena u crnom.

„U aktuelnom trenutku, koji predstavlja drugi talas militarizacije i najvažniji, a u kojem nacija vrši pregrupisanje i prestrukturiranje, retraditionalizaciju rodni odnosa i ustrojavanje mladih za potrebe militarističkih tendencija, one su dragocene. Militarizam kao naoružani patrijarhat, koji se obnavlja kroz ratove i rodno predvidive uloge, naizgled neprimetan i neupitan, u mirnodopskim okolnostima nadoknađuje gubitke iz nedavne prošlosti. Pokušava da pridobije nove snage i povрати dominantni kurs. Nije slučajno što je nedavno jedna od novih televizijskih serija postala izuzetno popularna preko noći. To je samo jedna u nizu metoda militarizacije. Serija „Vojna akademija“ ima za cilj popunjavanje izgubljenih redova, usmeravanje interesovanja mladih, ali pre svega obnovu ugleda vojske, dovedenog u pitanje prošlim ratovima. Vojska se uvek predstavlja kao siguran izvor prihoda za njene kadrove, a u ekonomski teškoj situaciji u kojoj se društvo nalazi, lako nalazi svoje kadete, a sve više i kadetkinje. One tu vide svoje uhlebljenje, mogućnost profesionalnog napredovanja, ostvarenje poriva avanturističkog duha, čak i snova o „rodnoj ravnopravnosti“. Ovaj trend je u porastu i zahvaljujući deformisanoj i apsolutno militarizovanoj primeni Rezolucije 1325 UN. Srbija kao oduvek militaristička zemlja se hvali velikim brojem ratova u svojoj istoriji. Uvreženi militarizam, kome se mnogi/e otvoreno dive u jednom od pojavnih oblika, ima vojnika pod punom ratnom opremom, koja ostavlja jedino otvorenu mogućnost pogleda bez zaštite. Moje divljenje je uvek bilo okrenuto ka drugoj strani, antimilitarizmu i „borbi“ kroz totalni prigovor savesti, prigovor savesti na vojne troškove, prigovor savesti na militarizam u školskim i kulturnim ustanovama, antimilitarističko-feminističke inicijative, kakve smo organizovale nebrojeno puta („Hrana, ne oružje“, „Sve za mir, zdravlje, znanje, ništa za naoružanje“, „Globalna akcija protiv oružanog nasilja“) pa i u najtežim uslovima. O veličanstvenim dostignućima antimilitarizma većina ljudi nije informisana, a ni preterano zainteresovana za tu tematiku. Za mene opisani pojavni oblik militarizma izaziva oduvek revolt i gađenje. To je demonstriranje moći i neslobode po principu „krijem se iza tuđeg perja,“ dok je poruka za one koje/i znaju da čitaju suprotna. To je slabost onog koji

se pod njim krije, a čime želi da svoju pojavu „ogrne“ u ono što nema - autoritet (u ovom slučaju veštački). U mom slučaju simbol istinske hrabrosti uvek je bio u drugim vrednostima: ogledati se u oku zla praznih ruku i uspravne kičme, a na šta su osim i naizgled šačice vilenjaka i filigrana, a kojima se neizmerno divim, spremni i neki samuraji budućih galaksija, koji su odložili katane svojih pradedova u potrazi za novim zrnima mudrosti.

Imala sam čast da se sretnemo i taj susret nas je oplemenio i obeležio za ubuduće. Zastupam stav, da će se na stenama alternativne istorije, vijoriti samo zastave mudrih koje/i su znale/i da prepoznaju brojne zamke militarizma. Koje/i su uporno ispirale/i svoja lica od krvi, a kojom su trijumfalno i zanevek hteli da ih obeleže i učine istim sebi. Plišanih srca i bistrih očiju, naspram „čudovišta“ u metalnim oklopima, sa kamerama na glavama, a kojima je jedina humana svrha ekspresno trebljenje pasulja u kuhinjama užurbanih domaćica. O drugim svrhama ne bih ovaj put.

Ako se ovo čini naivnim i neuverljivim, treba se osvrnuti. Svuda oko nas su tragovi nekih „efektnijih“ metoda. Čitava sela i gradovi su ispražnjeni od meštana. Neki nisu ni primetili da ih više nema, a oni koji su im „pomagali“ (humana preseljenja, deportacije, egzekucije, masovne grobnice...) bi ih i mrtve još razvrstavali i podvajali.

Šta o tome mislim? Da li su zrnca nove mudrosti potrebna za ovaj dogovor?... Meni sve/i one/i uporno nedostaju.

(Tekst je napisan povodom spojenih antimilitarističkih akcija: „Hrana ne oružje“ i „Globalna akcija protiv oružanog nasilja“, u organizaciji Žena u crnom i IANSA-E, 12. juna u Beogradu. Tada su građanstvu deljene bombone i kratke antimilitarističke poruke.)

Saša Kovačević

Političari protiv zakonodavaca

U Beogradu su 17. juna predstavnici nevladinog sektora koji se bave ljudskim pravima i establishmenta razgovarali sa Navanetem Pillaj (Navanethem Pillay), visokom komesarkom UN za ljudska prava. Sastanak u Kući Ljudskih prava je koncipiran tako da se gošći kratko prikaže stanje ljudskih prava u Srbiji. Sastanku je u ime Žena u crnom prisustvovala Zorica Trifunović.

Ton sastanku je dala sama gospođa Pillay, koja je bila dugogodišnja aktivistkinja u JAR (Južno Afrička Republika), pokazujući jasno svoje stavove o ljudskim pravima, kao i duboko razumevanje za rad i zalaganje nevladinih organizacija, kao i suštinski značaj koji ovaj rad ima. Ocenjeno je da Srbija ima dosta dobru zakonsku regulativu iz oblasti ljudskih prava ali je očigledno da je primena zakona na izuzetnom niskom nivou, što dokazuje jasan nedostatak političke volje da se zakoni primene. Zanimljivo je da se prava žena, odnosno pregled stanja u oblasti ženskih prava nije našao na zvaničnom dnevnom redu. Takođe, na dnevnom redu nije bilo ni prava vezanih za tranzicionu pravdu, odnosno za posledice rata. U delu koji je ostavljen za diskusiju, o osnovnim trendovima vezanim za ženska prava, uključujući tranzicionu pravdu govorila je predstavnica Žena u crnom, probleme i situaciju u oblasti same tranzicione pravde analizirao je predstavnik Fonda za humanitarno pravo, a o ostvarivanju ljudskih prava pred domaćim sudovima govorila je predstavnica Inicijative mladih za ljudska prava.

Visoka komesarka UN za ljudska prava najavila je da će ova rasprava biti važan deo izveštaja o Srbiji, kao i elemenat zbirnih izveštaja po zemljama o stanju ljudskih prava, a koji će biti predstavljen u decembru 2013. godine u UN.

Izigravanje pravde

Žene u crnom su među 112 NVO, pojedinki i pojedinaca sa područja bivše Jugoslavije koje su 25. juna poslale pismo generalnom sekretaru UN Ban Ki-moonu a povodom „slabljenja kredibiliteta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Poslednji u nizu tih događaja je pismo sudije MKSJ Frederika Harhoffa objavljeno 13. juna u danskom magazinu BT. Sudija Harhoff u pismu iznosi svoja saznanja i sumnje u vezi sa nedozvoljenim uticajem sudije i predsednika MKSJ-a Theodora Merona na druge sudije tokom procesa odlučivanja u tri predmeta pred MKSJ: predmetu Gotovina i dr, predmetu Perišić i predmetu Stanišić i Simatović. Navodi sudije Harhoffa su u javnosti bivše Jugoslavije, a posebno u ratom pogođenim zajednicama, primljeni kao svedočanstvo o izigravanju pravde pred najvažnijim sudom UN“, kaže se između ostalog u pismu. U pismu se zaključuje: „Polazeći od uverenja da nasleđe MKSJ u velikoj meri utiče na proces suočavanja sa prošlošću, a time i na izgled za održiv mir u celom regionu, potpisnici ovog pisma ukazuju da je rad MKSJ danas u senci kvalifikovanih sumnji u nezavisnost i nepristrasnost procesa sudijskog odlučivanja u nekoliko nedavno donetih presuda. Mogućnost da su se neki od sudija MKSJ u postupku odlučivanja o odgovornosti za najteže zločine počinjene u bivšoj Jugoslaviji rukovodili interesima i motivima koji su nespojivi sa principima pravde i međunarodnog humanitarnog prava, ozbiljno narušava ugled MKSJ ali i UN kao njegovog osnivača“.

Ilegalan abortus – legalna smrt žene

Žene u crnom oštro su 6. juna osudile saopštenje Srpske pravoslavne crkve (SPC) koja je podržala navodnu inicijativu fantomskih lekara vernika kojom se traži zabrana abortusa.

„Ovo saopštenje kao i najveći broj javnih istupa SPC je protivustavno zadiranje u temelje sekularne države i ljudskih prava, neprekinuto širenje mržnje i proizvodnje neprijatelja. Nakon izvesnog gubitka Kosova, SPC je novo ratno poprište našla u ženama, zadirući u naše elementarno ljudsko pravo da odlučujemo o svojim telima i reproduktivnim pravima. I koliko god SPC bila po svojoj strukturi i ideologiji retrogradna institucija, očevitke smo toga da itekako dobro znaju šta su računari i mediji, a još bolje šta je Audi A6, te shodno tome, potpuno smo sigurne da znaju i da je nelegalan abortus - sigurna smrt žene. Naime, zabrana abortusa povećava broj nadrilekera koji će ih vršiti ilegalno i medicinski nebezbedno, povećavajući time smrt žena, posebno mladih žena koje se suočavaju sa neželjenim trudnoćama“, kaže se u saopštenju.

„Crkva koja je blagosiljala i krila ratne zločince, i tako stajala, između ostalog, iza genocida u Srebrenici, sada je, sasvim logično, spremna da stane iza projekta masovnog ubijanja žena. Isto tako, crkva koja naplaćuje astronomske cifre za svoje sumnjive usluge posredništva između zemlje i neba, čiji vozni park i enterijeri odišu bezočnom rasipnošću otetom od stanovništva, ide na ruku privatnim ginekološkim klinikama. Crkvena i ekonomska elita Srbije, uz ćutanje države, tako idu ruku pod ruku i pljačkaju osiromašene žene i muškarce. Žene u crnom će svim nenasilnim sredstvima braniti pravo na abortus koje su stekle naše pretkinje još 1952. godine“, zaključuje se u saopštenju Žena u crnom.

Split Pride sa osmehom

Deset devojaka iz organizacija civilnog društva Srbije, Kosova, Azerbejdžana i Jermenije su u okviru studijske posete učestvovala na Split Pride-u 8. juna. Posetu je organizovala Kvinna till Kvinna iz Švedske. Split Pride su organizovale Kontra i Iskorak iz Zagreba, te Rišpet iz Splita.

Okupljanje je počelo u Đardinu uz muziku i igru. Sliku je kvarilo prisustvo velikog broja policajaca u „kornjačama“. Dugine boje su bile svuda. Ljudi su igrali badminton, smejali se, širili zastave, fotografisali se, davali izjave. Mene i Fjollu Vuksinaj sa Kosova novinari su pitali odakle smo i zašto smo tu. Odgovorila sam da Žene u crnom podržavaju LGBT organizacije i održavanje Parade u Splitu. Fjolla je dodala da i Kosovo podržava Split Pride. Voditeljka je bila začuđena kako to da su devojke iz Srbije i sa Kosova zajedno. Rekle smo da smo pre svega prijateljice. Zbog prethodnih parada i nasilja pre šetnje bila sam malo uplašena. Tek kasnije sam uspela da objasnim taj osećaj. Zapravo, tako se oseća LGBT osoba svaki dan. Strah je deo svakodnevnog života LGBT osobe na Balkanu. Krenuli smo Ulicom kralja Tomislava, preko Marmontove do Rive gde se planiralo obraćanje predstavnika

LGBT organizacija iz Splita, Crne Gore i Srbije, gradonačelnika Splita Iva Baldasara, dogradonačelnika Gorana Kovačevića, ministarke za spoljne poslove Hrvatske Vesne Pusić i ministra uprave Arsena Bauka. Lepa Mladenović iz Srbije je istakla da su podršku manifestaciji pružile i devojke sa Kosova što je praćeno aplauzom. Ulice kojima smo došli do Rive bile su ograđene metalnim šipkama koje su čuvali policajci, ali nismo bili izolovani kao što je bio slučaj na Beograd Pride-u. Ljudi su nam aplaudirali. Jedna baka nam je aplaudirala sa osmehom. U tome ju je podržavao njen muž. Bilo je divno videti da nas i ljudi sa one strane šipke podržavaju. Nije bilo nijedne uvrede niti pogrdne reči, samo smeh, aplaudiranje i pozdravi.

Bilo je jasno da je država stala iza održavanja Pride-a sa jasnom porukom: "Ljudska prava su zakon!" Hrvatska je ove godine pokazala da je jaka država spremna da se izbori sa svima koji prete nasiljem, stane iza onih koji su drugačiji i time još jednom potvrdila da je dostojna ulaska u EU. Poštovanje za Split koji je položio ispit ponosa i demokratije. Ostaje nada da je Beograd spreman da uči ili bar da prepisuje od Splita.

Pride je završen uz pesmu „True colours“ uz koju su učesnici igrali sa papirima duginih boja u rukama. Poruka je bila jasna: "So don't be afraid to let them show/ Your true colours/ True colours are beautiful/ Like a rainbow".

Poseta je nastavljena predavanjima i diskusijom učesnica o aktivizmu, ljudskim pravima, LGBT pravima, feminističkoj radoznalosti, feminističkoj teoriji i umrežavanju. Prvu Feminističku letnju školu će 2014. godine organizovati devojke iz Srbije i Kosova.

Gordana Subotić

Sutkinja svakog dana prelazi granicu

U prostorijama Žena u crnom je 12. juna organizovana projekcija filma „Prozivanje duhova“ u okviru edukativnog programa „Ženski sud: feministički pristup pravdi“. Kažu da je ovaj film promenio međunarodno pravo. U filmu koji je dobio dve Emmy nagrade, svjedoče Jadranka Cigelj i Nusreta Sivac, dve žene koje su preživele prijedorski logor Omarska, gdje su ih maltretirale komšije i sugrađani. Da nije bilo njih - Udruženja žena Bosne i Hercegovine koje je u Zagrebu pružale utočište zlostavljanim ženama, Međunarodni tribunal za ratne zločine počinjene u bivšoj Jugoslaviji (ICTY) bi silovanje u Bosni i Hercegovini tretirao kao prateću pojavu rata, a ne kao ratni zločin.

Za zločine u Prijedoru optuženo je 26 ratnih zločinaca. Država Bosna i Hercegovina nema pouzdanih podataka o razmerama zločina silovanja i seksualnog nasilja od 1992. do 1995, iako je prema domaćem i međunarodnom pravu bila obavezna da ih prikupi.

“Postoji samo gruba procjena da je tokom rata seksualno zlostavljano između 20.000 i 50.000 žena i muškaraca. Osuđeno je manje od 40 počinitelja. Druga obaveza je odšteta – za sada je regulirana samo u Federaciji BiH, i prema podacima državnog Ministarstva za ljudska prava, prima je oko 600 žena i muškaraca. U drugom entitetu, rok za prijavu ove vrste zločina istekao je 2007. godine,” kaže Lejla Mamut, iz Švicarske asocijacije protiv nekažnjivosti TRIAL u Bosni i Hercegovini.

Treća obaveza države je prevencija nasilja. Nema istraživanja, kampanja o nasilju u ratu i miru, ne zna se da li se nasilje prenosi i kako se danas manifestira u zajednici. Osobe koje su preživjele nasilje te njihove porodice i dalje ovise o retkim organizacijama poput Medice iz Zenice koje, ne čekajući poluge sistema, pružaju psihološku pomoć preživelim.

Jadranka živi u Zagrebu, a Nusreta u rodnom Prijedoru. Posvetila je život borbi za istinu. Kaže da će svedočiti dok je zdravlje služi. Za ovu bivšu sutkinju nema posla u Prijedoru, pa svaki dan putuje na posao u Sanski Most, u drugi BiH entitet.

Film ‘Prizivanje duhova’ je dokument o zločinu ali i dokument o tome da dokumentarni film ne samo da može menjati okruženje nego i međunarodno pravo.

Vrhunac jugoslovenske filozofije

U Institutu za filozofiju i društvenu teoriju u Beogradu predstavljen je 12. juna zbornik pod naslovom PRAXIS - Društvena kritika i humanistički socijalizam, koji je krajem 2012. godine objavila beogradska kancelarija nemačke fondacije Rosa Luxemburg. Zbornik sadrži veći deo izlaganja s istoimene međunarodne konferencije u oktobru 2011. u Korčuli posvećene vrednovanju Korčulanske filozofsko-sociološke letnje škole (1963-1974) i časopisa Praxis (1964-1974). Škola i časopis predstavljali su vrhunac jugoslovenske filozofske misli, a njihovom je zabranom 1974. (popraćenom i represijom protiv istaknutih predstavnika te orijentacije, naročito u Beogradu), suštinski obeležen i onaj konzervativni zaokret jugoslovenske politike koji je rezultirao nemogućnošću demokratske transformacije zemlje (kako se to jasno očitivalo osamdesetih godina prošlog veka, a posebno nasilnim raspadom Jugoslavije u poslednjoj deceniji prošloga veka).

Zbornik su predstavili urednici Krunoslav Stojaković i Dragomir Olujić, te dvojica autora zastupljena u zborniku - Božidar Jakšić i Lino Veljak. U raspravi o zborniku učestvovali su takođe Nebojša Popov (i sam autor jednoga priloga u zborniku), Dragoljub Mićunović i Zdravko Kučinar. Opšti je zaključak učesnika diskusije da će zbornik predstavljati nezaobilaznu referencu za sva istraživanja toga sjajnog perioda jugoslovenske filozofije i društvene teorije. Istovremeno je ukazano i na pojačan interes mladih istraživača za praksisovsku filozofiju, ali i na nezainteresovanost vodećih naučnih institucija (posebno u Srbiji) za baštinu Praxisa i Korčulanske škole.

Promocijom ovoga zbornika obeležena je i 50. godišnjica početka rada Korčulanske letnje škole, koja se navršava u julu.

V. L.

Patrioti pale ambasade

U nastavku dokaznog postupka pred Višim sudom u Beogradu za paljenje američke ambasade nakon mitinga „Kosovo je Srbija“ 17. februara 2008. godine 14. juna saslušana su četvorica svedoka.

Svedok Nemanja Sušić, koji izdržava trogodišnju kaznu zatvora zbog grupnog razbojništva, rekao je: „Toga dana sam bio na mitingu ‘Kosovo je Srbija’, ne znam u čijoj organizaciji. Došli smo iz Novog Sada. Bili smo na mitingu, a onda smo krenuli na moleban. Našli smo se pred američkom ambasadam koja je gorela. Video sam da neko drži upaljenu baklju na ambasadi. Onda sam pobeo od suzavca. U tom trenutku nisam znao da je zgrada koja gori američka ambasada.“

Prica Marko je izjavio: „Autobusima smo došli iz Novog Sada na miting protiv proglašenja nezavisnosti Kosova. Bilo je mnogo autobusa. Neki političari su držali govore, a onda smo krenuli ka hramu Svetog Save. Video sam čoveka da stoji na jednoj zgradi i drži upaljenu baklju. Svi su išli u tom pravcu, a počeli smo da bežimo kada je policija bacila suzavac.“

Sajčić Nikola je iskazao: „Tog dana je bio protest za Kosovo. Došli smo do američke ambasade, gde su iz raznih pravaca dolazile grupe ljudi. Ja sam bio na trotoaru preko puta, nekih sat ili sat i po vremena. Neko je gađao ambasadu kamenjem, a ja i moj mlađi brat smo pevali sa nekim ljudima. Kada je krenula da dolazi policija mi smo otišli.“

Kad je predsednik sudskog veća tražio da se nacionalno izjasni, svedok Afrim Bajrami je rekao da je Rom, a zatim je ispričao: „Bio sam tog dana na demonstracijama u Beogradu. Video sam haos. Bila je velika gužva. Ne sećam se da li sam bio ispred turske ambasade. Video sam da ljudi trče kada je policija bacila suzavac. Nisam imao ličnu kartu, pa sam se plašio policije i otišao sam kući.“

Posle svedočenja predstavnici ambasade SAD su izneli imovinska potraživanja i pridružili se krivičnom gonjenju optuženih, za razliku od predstavnika ambasade Turske. Sledeći glavni pretres je 15. oktobra.

Tog dana 2008. su demonstranti napali i zgrade ambasada Hrvatske i Nemačke. U zapaljenoj ambasadi SAD tada je umro od gušenja dimom Zoran Vujović iz Novog Sada.

U. M.

Doživotna za Hag

Autorka Tamara Kaliterna

Momčilo Perišić, Jovica Stanišić & Co. podneli su Ministarstvu pravde i državne uprave zahtev za registraciju Društva za očuvanje tradicija Sheveningena. Kao i haške sudije, njihovu inicijativu ne smatraju „udruženim zločinačkim poduhvatom“ hiljade građana Srbije, koje su se udruživale sa njima od 1991.

Haški tribunal za zločine u bivšoj Jugoslaviji je pravni naslednik sudova u Nirnbergu (Nürnberg) i Tokiju, osnovanih nakon Drugog svetskog rata. U oba tribunala se sudi za četiri vrste zločina. Za drugoratomske zločine postojale su četiri vrste optužbi: ratni zločini, zločini protiv čovečnosti, podsticanje agresije i podsticanje ili sudelovanje u zločinima protiv mira. Balkanski ratni folklor obogaćen je optužbom za genocid. Tu su još zločini protiv čovečnosti, kršenje zakona i običaja rata, Ženevskih konvencija.

Nirnberško suđenje nacistima koje su organizovali saveznici počelo je šest meseci nakon pobedničke trube. Trajalo je deset meseci. Optuženo je 24, oslobođena su četvorica. Na vešanje je osuđeno 12, više od polovine. Sutradan su izvršene smrtne presude. Obesili su ih u fiskulturnoj sali. Tela su spaljena u krematorijumu u Minhenu, a pepeo bačen u reku Izer. Sovjeti su dokazivali da nemački oficiri nisu vredni dostojanstvene pogibije metkom, jer nisu poštovali vojničku čast. Ostali su oterani u zatvor od deset godina do doživotne robije. U Hagu se najviše dopadne doživotni zatvor, ali su retki te sreće. Haški optuženici su u onom delu Haga gde su pešćane plaže, četrdesetak hotela, šetalište, saloni za masažu i svetionik. Kilometar severnije je nudistička plaža.

Krajem 1943. na večeri u Teheranu Staljin je predlagao da se pobije između 50.000 i 100.000 nemačkih dužnosnika. Američki predsednik Frenklin Ruzvelt (Franklin D. Roosevelt) se šalio da i 49.000 „završava posao“.

Suđenja u Hagu traju decenijama. Prva optužnica podignuta je godinu i po dana nakon osnivanja suda, a prvo suđenje bilo je posle tri godine.

Svih osam sudija u Nirnbergu su bili iz tabora pobednika. Iz istog bloka su bili i tužioci. Svi branioci su bili Nemci. Jugoslovenima sude ljudi sa obe strane polutara, pobednici i poraženi, navijači i spavači. Optuženi iz Srbije najradije biraju američke, nešto ređe britanske advokate.

Haški tribunal je za svojih 20 godina optuživao tempom od osam osoba godišnje. Od 161 optuženog oslobođeno je njih 18, 13 je prepušteno milosti nacionalnih sudova, a 69 je za sada osuđeno.

Čerčil (Churchill) je predlagao da se sudi na mestu zločina, a SSSR da se sudi u Berlinu, glavnom gradu „fašističkih zaverenika“. Beograd bi ispunio oba kriterijuma. Nirnberg je izabran jer u njemu osnovana nacistička partija, tu je organizovala godišnje skupštine i tu su objavljeni „Nirnberški“, antisemitski zakoni usvojeni 1935. tokom godišnjeg mitinga nacističke partije. Ovi zakoni lišili su

Jevreje nemačkog državljanstva, zabranili brak Jevreja sa Nemcima i zabranjivali Jevrejima učešće u društvenom životu Nemačke. Beograd zadovoljava i više od dve trećine ovih uslova.

Na klupi za optužene naciste sedeli su naslednik Hitlera, potpisnik bezuslovne kapitulacije, načelnik glavnog štaba oružanih snaga Nemačke, glavni nacistički filozof, ministar naoružanja i Hitlerov omiljeni arhitekt, bivši kancelar, vođa Hitlerove mladeži, zapovednik SS-a, ministri privrede, unutrašnjih i vanjskih poslova, šefovi vlada u okupiranoj Poljskoj i Austriji, otac Gestapoa i zapovednik avijacije, komandant mornarice, predsednik Reichsbanke, Hitlerov sekretar. Julijus Štrajher (Julius Streicher), urednik tiražnog časopisa „Der Stürmer“, koji je širio mržnju prema Jevrejima, među osuđenima je na smrt. Prema testovima, svi optuženi bili su natprosečno inteligentni. Najniži I.Q. – 106 imao je baš Štrajher, a sa tim se slažu i njegovi brojni čitaoci.

Tamara Kaliterna

Nekoliko meseci pre optužnica ubili su se prvi kandidati za optužene Adolf Hitler, Hajnrih Himler (Heinrich Himmler), zapovednik SS-a i Gestapoa, Jozef Gebels (Joseph Goebbels), ministar propagande. U Srbiji su se ubili Zoran Sokolović, ministar policije u pet vlada od 1991. do 1997. godine. Ubio se kada su njegovi morali da napuste vlast i moć. Vljako Stojiljković, dvostruki ministar policije od 1997. do 2000, ubio se istog dana kada je Srbija pristala da saraduje sa Hagom.

Srbija nema komandanta mornarice, glavna filosofskinja je u dobrovoljnom izgnanstvu, arhitekti su zidali samo kule u vazduhu, u mnoštvu „pomoćnika ubica“, kako su sudije imenovale Štrajhera, još nije prepoznala ni jednog novinara koji mrzi „nesrbe“. Na molitvenom doručku upriličenom da Ministarstvo pravde i državne uprave usliši molbu haških pravедnika našli su se jedan pored drugog članovi Srpske radikalne stranke (SRS) koja je od 1992. do 1993. te od 1998. do 2000. bila na vlasti sa Socijalističkom partijom Srbije (SPS). Pored članova Otadžbinskog kongresa i Centralne otadžbinske uprave guraju se članovi svih odbora SPS-a i njihovi mutanti, pobegla šefica JUL-a „ogranka KP Kine u Jugoslaviji“, koja je od 1996. bila u koaliciji sa tim društvom. Kohabitacija SPS i SRS se podudarala sa sve tri agresije Srbije. Nerazdvojni su i sada, u miru.

Za Nemačku su bile kobne okupacija Poljske i Austrije. Srbiju optužuju bez reči SAO Krajina, SAO Zapadna Slavonija, SAO Severna Bosna, SAO Semberija i Majevisa, SAO Romanija i Birač, SAO Hercegovina, SAO Bosanska Krajina, SAO Slavonija, Baranja i Zapadni Srem, SAO Severoistočna Bosna, SAO Ozren-Posavina...

Predlagače novog udruženja sa nostalgijom ohrabruju mrtvi ili živi predsednici vlada Srbije u inkriminisanom periodu: Dragutin Zelenović, Radoman Božović, Nikola Šainović, Mirko Marjanović. Oni su birali svoje ministre, koji se još ne stide što su bili deo „udruženog zločinačkog poduhvata“ u kojem je za sedam godina ubijeno između 130.000 i 140.000 ljudi, pa i njihovih birača.

Guverneri centralne banke u Beogradu u vreme osvajačkih ratova Srbije bili su Dušan Vlatković, Vuk Ognjanović, Borisav Atanacković i Dragoslav Avramović, majstori inflacije od 19.810,2%. Nisu optuženi ni za svetski inflatorni rekord posle Drugog svetskog rata, niti za organizovanje fondova za državne ubice. Bezazleno su štampali poštanske marke nominalne vrednosti 400.000.000 dinara,

sa slikama Bogorodice Ljeviške i motivima sa Oplenca, neto uvoznika celebrity skeleta. Hitler je obavezao 1939. svog guvernera da „osigura apsolutnu stabilnost nadnica i cena, a od reichs marke napravi najstabilniju valutu na svetu“. Guverneru se sudilo posle rata, iako je u monetarnoj politici održao reč.

Dan zahvalnosti što ih je mimoišla haška čaša žuči je svaki dan od marta 1991. za Dobricu Ćosića, predsednika Vrhovnog saveta odbrane, Životu Panića i Blagoja Adžića, načelnike Generalštaba Vojske Jugoslavije i njihove najbliže: Ljubomira Domazetovića, Milorada Dragojevića, Aleksandra Vasiljevića, Gezu Farkaša, Veljka Kadijevića, Radmila Bogdanovića, Svetozara Marjanovića, koga je jedino Županijski sud u Karlovcu osudio 1993. na 20 godina zatvora za ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Odsutan sa suđenja, Marjanović se žalio na presudu, ali neosnovano, zaključili su sudije u Hrvatskoj. Mihalju Kertesu sudije u Srbiji zameraju asistenciju u četiri ubistva, strast za devizama i neumerenost u cigaretama, ali njegovu ratnu biografiju ne diraju, pa ni to što je kao šef Državne bezbednosti Saveznog ministarstva unutrašnjih poslova 1991. godine rekao: „Pedeset kilometara od Drine živeće samo Srbi!“

U Nirmbergu je optuženo i sedam „kriminalnih ratnih organizacija“- vodstvo Socijalističke radničke partije Nemačke, vlada, generalštab, Gestapo i ostale tajne službe, Sicherheitsdienst (SD), vojne i paravojne formacije: Schutzstaffel (SS) Sturmabteilung (SA).

Najpoznatija paravojna formacija Vojske Jugoslavije bila je grupa Pauk, koju je, kako svedoče vojnici, formirala Uprava bezbednosti Generalštaba pod komandom Vasiljevića. Vođama „Pauka“ se sudilo za navodni atentat na dvostrukog predsednika Slobodana Miloševića 1999, ali su oslobođeni.

Trojica predsedničkih kandidata, koji su dobili od 5.546 do gotovo milion glasova, bili su mentori ili šefovi paravojnih hordi. Mirko Jović je komandovao dobrovoljcima iz horde Dušan Silni. Pre toga je kandidat bio otpravnik vozova i privatni ugostitelj. Deceniju posle rata je šef Srpske dobrovoljačke garde Borislav Pelević dobio oko 100.000 glasova, a najupornijem kandidatu Vuku Draškoviću u zaslugu se pripisuje nastanak Srpske garde.

Šef Belih orlova Dragoslav Bokan je šef časopisa „Rusija danas“, koji izlazi u Beogradu. Ovaj „jedini štampani medij u Evropi je u potpunosti posvećen Rusiji i ruskim temama, a izlazi na jeziku koji nije ruski“, slave ga Dveri.

Pernatoj klasi pripada Siniša Vučinić i njegovi Srpski sokolovi. Krajem 1992. izjavio je Vučinić za nemački nedeljnik „Špigl“ (Der Spiegel) da je ubio na stotine muslimana i Hrvata, a pre toga su mu smetali samo crnci i Romi u Beogradu. U martu 2013. je oslobođen optužnice da je „kalašnjikovim“ branio Miloševića od Haga. Danas mu kao pokriće služi nevladina organizacija „Ruska inicijativa“. Od marta 2012. godine je član vladajuće Srpske napredne stranke.

U životinjsko biće Srbije ubacili su se još paravojni Srpski četnicki pokret, Crvene beretke, Knindže, Škorpioni, Šakali, Šešeljevi dobrovoljci, Osvetnici, Simini četnici, Žute ose, Munje, Sivi vukovi, Kajman, Plavi, odred Pivarski kojim je komandovao Stojan Pivarski iz Zrenjanina, zatim jedinice izvesnog Niškog, Kapetana Crnog...

(Autonomija, 10. jun)

Nema nevinih

Sudija Haškog tribunala Danac Frederik Harhoff je u pismu koje je poslao na 56 adresa 6. juna oštro kritikovao taj sud povodom "nekoliko presuda Srbima i Hrvatima". Pismo prenosimo u celini:

Dragi prijatelji, sve do jeseni 2012. bila je, manje-više, praksa u sudu da se vojni komandanti proglašavaju krivim za zločine koje su njihovi potčinjeni počinili tokom sukoba u bivšoj Jugoslaviji od 1992. do 1995. godine kada je rat završen potpisivanjem Dejtonskog sporazuma.

Odgovornost je kvalifikovana kao (1.) individualna krivična odgovornost za činjenje zločina ili kao (2.) komandna odgovornost najviših oficira za propust da spreče zločine i kazne počinioce. U tome nema ničega novog. Takođe smo razvili i proširili odgovornost na one koji su podržavali opšti cilj da se etničke grupe proteraju sa jednog područja činjenjem zločina ili su na neki način doprineli ostvarenju tog cilja (ministri, političari, vojni lideri, oficir i drugi). Takav oblik odgovornosti se naziva udruženi zločinački poduhvat. Međutim, prošle jeseni je Žalbeno veće skrenulo sa tog puta kada je oslobodilo tri hrvatska generala u predmetu Gotovina. Oslobođeni su odgovornosti za zločine koje je počinila hrvatska vojska u Krajini u avgustu 1995 (Krajina je bila dom generacijama Srba). Ubrzo nakon toga, Žalbeno veće je zadalo još jedan udarac kada je oslobodilo načelnika Generalštaba VJ generala Perišića. Veće je zaključilo da – mada je vojna i logistička podrška iz Srbije doprinela zločinima koje su bosanski Srbi počinili nad Muslimanima i Hrvatima u Bosni - Perišićeva pomoć nije bila "konkretno usmerena" na činjenje zločina. Po oceni Žalbenog veća, on je pružao pomoć ali nije bio svestan da će ona biti korišćena i da jeste korišćena za činjenje zločina u Bosni, uprkos dnevnom izveštavanju medija o stravičnim zločinima činjenim nad Muslimanima (i u manjoj meri Hrvatima) u Bosni. Jako je, međutim, teško poverovati da Perišić nije znao šta je bio plan za Bosnu i za šta je korišćena pomoć koju je pružao. Sledi, potom, prošlonedeljna presuda kojom su šef srpske tajne policije Jovica Stanišić i njegov veran sledbenik Franko Simatović oslobođeni odgovornosti za pomaganje strašnih zločina koje su bosanski Srbi učinili nad bosanskim Muslimanima i Hrvatima. Korišćeno je isto obrazloženje kao u predmetu Perišić – da nisu bili "svesni" da će njihovi ratni napori služiti činjenju zločina.

Šta možemo da zaključimo iz toga? Može se pomisliti da se vojni establišment u vodećim državama (poput SAD i Izraela) osetio ugroženim jer se sudska praksa otišla predaleko u primeni načela komandne odgovornosti. Možda su se nadali da komandanti neće biti proglašeni odgovornim osim ukoliko nisu aktivno ohrabivali potčinjene da čine zločine. Drugim rečima: Možda je sud otišao predaleko proglašavajući vojne komandante odgovornima za svaki zločin koji su počinili njihovi potčinjeni. A zbog toga je potrebno dokazati da je postojala namera da se čine zločini.

Vojni komandanti su plaćeni upravo za to: oni MORAJU da obezbede da u njihovoj zoni odgovornosti ne bude počinjen ni jedan zločin. Ako se to ipak dogodi moraju da pokrenu postupak i kazne počinioce. A oni koji podržavaju ideju etničkog čišćenja ne mogu biti oslobođeni odgovornosti za doprinos ostvarenju tog cilja na jedan ili drugi način. Međutim, to više nije slučaj. Sada, očito, dela vojnih komandanta moraju da budu

Frederik Harhoff

“konkretno usmerena” na činjenje zločina. Nije dovoljno samo znanje ili sumnja da su zločini počinjeni ili da bi mogli da budu počinjeni. Iz toga se nameće pitanje na koji način ovakva vojna logika vrši pritisak na međunarodno krivično pravo. Da li su američki ili izraelski zvaničnici izvršili pritisak na američkog sudiju (koji je ujedno i predsednik Tribunala) kako bi osigurali promenu pravca? Verovatno nikad nećemo saznati. Nagoveštaji o snažnim pritiscima koje je isti američki sudija izvršio na kolege u predmetima Gotovina i Perišić navode na zaključak da je bio rešen da obezbedi oslobađajuću presudu ali i da je imao sreće da ubedi ostarelog turskog sudiju da u poslednjem trenutku promeni mišljenje. Obe presude su donete većinom glasova sudija, 3 prema 2.

A šta je sa poslednjom presudom u predmetu Stanišić – Simatović. Tu presudu nije donelo Žalbena već prvostepeno Veće kojim je predsedavao holandski sudija Ori uz podršku sutkinje iz Zimbabvea i uz suprotno mišljenje francuske sutkinje. Da li je Ori bio pod pritiskom američkog predsednika Tribunala? Čini se da je tako! Prema glasinama koje kruže kuloarima, predsednik Tribunala je zahtevao donošenje presude protiv dvojice optuženih zaključno sa četvrtkom kako bi ispunio obećanje dato Savetu bezbednosti UN. Troje prvostepenih sudija nisu imali dovoljno vremena da čestito razmotre dokaze a francuska sutkinja je imala na raspolaganju samo 4 dana da napiše izdvojeno mišljenje o kojem troje sudija nisu ni razgovarali. Zbrzano odrađen posao. To nisam očekivao od sudije Orija.

Rezultat je sledeći: Ne samo da se sud odrekao prakse da komandanti moraju da odgovaraju za zločine svojih potčinjenih (osim ako se dokaže da o njima ništa nisu znali) već je sada i odgovornost za učešće u zajedničkom zločinačkom poduhvatu svedena sa podržavanja zločina na zahtev za postojanjem konkretne usmerenosti za činjenje zločina (a ne samo znanja da su zločini počinjeni). Od sada će, u većini slučajeva, glavno-komandujući biti oslobođeni odgovornosti te stoga američki (i izraelski) vojni lideri mogu da odahnu.

(Agencija SENSE, 13. jun)

Spomenik dezertneru, negde u Vojvodini

Autorka Branka Mihajlović

Tragom jedne inicijative da se u Srbiji podigne spomenik dezertnerima, sagovornici RSE se prisećaju antiratnih heroja iz 90-ih koji su zaboravljeni. Da li je danas Srbija spremna za poštenu priču o onima koji se nisu odazvali na poziv da idu u rat? Ili koji su bacili pušku i vratili se kući, ili o onom vojniku koji je okrenuo svoj tenk nalevo krug i sa vukovarskog ratišta dovezao ga pravo u centar Beograda? Taj tenk je stigao na jedan antiratni plakat sa pitanjem: Šta biste uradili da na svom tavanu sretnete dezertnera? Zaista, šta biste uradili, pitanje je koje i danas ima smisla.

Sociološkinja Janja Beč nedavno je u Novom Sadu predložila da se podigne spomenik dezertnerima iz 90-ih godina kojih je u Srbiji bilo mnogo, a o kojima se čuti sve do današnjih dana. Sa ratišta se vratilo u znak protesta i pobune, kako se procenjuje, oko 40 hiljada mobilisanih a između 100 i 200 hiljada je na razne načine izbegavalo odlazak na ratišta. Janja Beč za RSE obrazlaže svoju inicijativu.

“Moja inicijativa je da se podigne spomenik u Vojvodini dezerterima. Da se obeleži da je i toga bilo u ovom regionu u vreme patnji, ratnih zločina i genocida. Mislim da je vreme da se govori o tome koliko je ljudi odbilo da ide u rat. Kad sam ja nedavno pokrenula inicijativu za spomenik dezertoru na jednom skupu, ni jedan medij to nije preneo. Ta ćutanja su uvek strašna. Istinski heroji ovih ratova, svih ratova su dezerteri”, kaže Janja Beč prenoseći iskustvo Nemačke u kojoj postoji mnogo spomenika dezerterima.

Branka Mihajlović

Nataša Kandić iz Fonda za humanitarno pravo priseća se podrške koju su Beograđani iz večeri u veče davali dezerterima, a o ideji o spomeniku kaže: “Ja nisam sigurna da bih podizala spomenik, ali mislim da je sazrelo vreme da se progovori o toj 91-oj i 92-oj godini u kontekstu jake pobune protiv mobilisanja građana Srbije za rat na teritoriji Hrvatske. Imam u vidu da je od 8. oktobra 1991. do 8. februara 1992. godine svake večeri ispred Predsedništva Srbije stajalo jedno veliko platno na kome je pisalo “Solidarnost sa pobunjenicima protiv rata”.

Antiratni aktivisti uspeli su za nekoliko meseci u vreme najagresivnije ratne propagande da prikupe krajem 91. i početkom 92. za svega nekoliko meseci 78 hiljada potpisa protiv rata, kaže Nataša Kandić.

Ima puno primera herojstva dezertera. Danas je, na primer, potpuno zaboravljen rezervista iz Valjeva Vladimir Živković koji je sa vukovarskog ratišta doveo tenk ispred Savezne skupštine. Ta slika je obišla svet, jer se nije mogla sakriti, kao što su glavni mediji sakrili tragičnu priču rezerviste iz Gornjeg Milanovca Miroslava Milenkovića na koju podseća Nataša Kandić.

“Miroslav Milenković se nalazio u mobilisanoj jedinici u Šidu u kojoj je došlo do pobune. Jedna grupa rezervista je smatrala da ne treba da idu na teritoriju Hrvatske, druga da im je to zadatak koji je dala država. Formirane su dve kolone. Miroslav Milenković je nekoliko puta prelazio iz jedne u drugu, da bi na kraju uzeo pušku i ubio se.”

Bilo je i drugih otpora, ostalo je zabeleženo da je jedan Beograđanin vojni poziv za svog sina vratio s beleškom: “Z.P. ne može u vojsku. Ne dozvoljava mu otac.” Ili reči koje je jedan pobunjeni rezervista, napuštajući ratni položaj, rekao generalu: “Čim Srbija bude napadnuta, eto nas”.

Malo ko zna danas o selu Trešnjevac u Vojvodini koje se pobunilo i sprečilo da mobilisani odu u rat. O tome priča Janja Beč. Možda bi baš u tom selu trebalo podići spomenik dezerterima.

“Šest žena je u tom selu zaustavilo 200 mobilisanih muškaraca da odu u rat. Šest žena iz Doma zdravlja i vrtića su podigle selo i proglasile Republiku Trešnjevac koja je postojala nekoliko meseci. To selo je držalo u opsadi 92 tenka, time su smanjili potencijal za zlo, za nasilje. Naravno da se u to vreme nije moglo čuti o tome, ali danas se može o tome progovoriti”, kaže Janja Beč.

O spomeniku dezerterima svojevremeno je pisao najpopularniji antiratni kolumnista nedeljnika Vreme, rano preminuli Stojan Cerović. “Moj predlog je spomenik Neznamom dezertoru... Demobilisana je pristojnost i čestitost; dezertirala pamet, istinoljubivost i čovečnost”, napisao je Cerović još dok je Milošević bio na vlasti.

Milica Tomić iz grupe umetnika Spomenik, za RSE kaže o inicijativi Janje Beč: "Ne znam da li će ta akcija uspeti, bilo bi sjajno da vidimo da li je moguće podići spomenik koji nije produkt političke, ekonomske i druge moći. Sa druge strane, nadam se da će to otvoriti mogućnost da se o tome javno govori. Jer dobro znamo da su cele jedinice, kada se kretalo na Vukovar, dizale oružje na svoje komandante i prisiljavajući ih da odustanu od odlaska u Vukovar."

Priča o dezerterima ima i drugu stranu. U jednom istraživanju se konstatuje da nisu baš svi bacili puške zato što nisu hteli da se bore za Miloševićeve ciljeve, bilo je i onih koji su se bunili što se ide sa petokrakom u okviru JNA, što nije objavljen rat, što nisu jasno rečeni ratni ciljevi...

Jednom malom broju dezertera se sudilo, među njima je bio prema nekim informacijama izgleda i vojnik Živković koji je okrenuo tenk nalevo krug, pa pravo u centar Beograda. 1996. donet je Zakon o amnestiji. Ali, tada je stotine hiljada mladih sa svojim porodicama ili bez njih već nepovratno otišlo iz zemlje.

(Radio Slobodna Evropa, 12. jun)

Silovanje je sredstvo rata

Specijalna izaslanica komesarijata Ujedinjenih nacija za izbeglice, holivudska mega zvezda Anđelina Džoli (Angelina Jolie) obratila se 24. juna Savetu bezbednosti UN pozivajući zemlje članice da problem seksualnog nasilja u ratu uvrste među političke prioritete. „Na stotine hiljada žena, dece i muškaraca su žrtve seksualnog nasilja. Od osnivanja, Savet bezbednosti je 67 godina svedok ratova i sukoba, ali svet tek treba da prepozna silovanje u ratnoj zoni kao ozbiljan prioritet“, rekla je Džoli.

Anđelina Džoli

„Silovanje je sredstvo rata. To je čin agresije i zločin protiv čovečnosti. Sprovodi se s namerom uništavanja žene, porodice i zajednice. Silovanje uništava živote i podstiče rat. Povelja UN je jasna, vi – Savet bezbednosti – imate primarnu odgovornost za održavanje međunarodnog mira i bezbednosti. Silovanje kao sredstvo rata je napad na bezbednost, a svet u kome se to dešava je svet u kome nema niti će ikada biti mira. Prema tome, usmeravanje pažnje na seksualno nasilje u zonama sukoba je vaša odgovornost, kao i zadatak vlada u zemljama koje su ovim nasiljem pogođene“, zaključila je holivudska glumica.

Nakon toga Savet bezbednosti je jednoglasno usvojio pravno obavezujuću rezoluciju kojom se seksualno nasilje označava kao zločin protiv čovečnosti i sredstvo kojim se sukob pogoršava, zahtevajući sprečavanje i kažnjavanje silovanja od strana u svakoj zoni oružanog sukoba.

Istovremeno, rezolucijom se međunarodne mirovne snage pozivaju na bolji nadzor nad seksualnim nasiljem u zonama konflikta, a Ujedinjene nacije i donatori na veću podršku žrtvama.

Sednicom Saveta bezbednosti predsedavao je britanski ministar inostranih poslova Vilijem Hejg (William Hague) koji se priključio Džoli u globalnoj kampanji „izmeštanja sramote sa žrtve na

počinitelja". On je podsetio da su svedočenja o sistematskom silovanju u Bosni i Hercegovini devedesetih godina podstakla neke od ključnih međunarodnih akcija uključujući i pravno definisanje silovanja kao zločina protiv čovečnosti.

Hollywoodska zvezda je ove godine iskoristila ogromnu medijsku pažnju koja prati svaki njen korak kako bi u svetskoj javnosti obezbedila prostor za žrtve seksualnog zlostavljanja u oružanim sukobima u Siriji i Kongu, gde humanitarne organizacije među žrtvama nalaze i malu decu.

Specijalna izaslanica UN za seksualno nasilje u sukobima, Zainab Hava Bangura upozorila je prilikom nedavne posete Bosni i Hercegovini da su sukobi devedesetih u ovoj zemlji ostavili oko 50.000 žrtava seksualnog nasilja i svega šačicu osuđenih za ove zločine.

Izveštaji o logorima za silovanje koje su organizovale srpske snage u Foči i drugim mestima u Bosni i Hercegovini tokom ratova devedesetih neposredno su uticali na kvalifikovanje silovanja kao zločina protiv čovečnosti u međunarodnom pravu. Po ovom osnovu doneto je više presuda pred Tribunalom u Hagu i u lokalnim sudovima.

(The Guardian, 25. jun)

Impresum

Podlistak "Žene, mir, bezbednost" uređuje redakcijski kolegijum.

Uredila

Tamara Kaliterna

Prelom i ilustracije

Marija Vidić

Izdavač: Žene u crnom

Beograd, Jug Bogdanova 18

Tel/fax 011/2623225

email: zeneucrn@gmail.com

web: www.zeneucrn.org

Podlistak "Žene, mir, bezbednost" je realizovan uz podršku

